

A minőség-ellenőrzés tapasztalatai pénz- és tőkepiac könyvvizsgálóinál 2020

Mádi-Szabó Zoltán

Minőségellenőrzési Bizottság elnöke

2020. november 23.

Hogyan kaphatok segítséget a minőségellenőrzéshez?

- A kötelező oktatásban most nincs külön blokkunk, de a „Kisebb gazdálkodók könyvvizsgálatának módszertana” előadás úgy van elkészítve, hogy hivatkozik a minőség-ellenőrzés kérdőívre, ami segíti a könyvvizsgálat lefolytatása mellett annak ellenőrzését is: <https://mkvk.hu/szolgáltatások/tovabbképzés/elearning>
- Módszertani kézikönyv és kérdőívek:
<https://mkvk.hu/szervezet/bizottsagok/minosegellenorzes/minellkezikonyv>
- Előadások:
<https://mkvk.hu/szervezet/bizottsagok/minosegellenorzes/eloadasok>
- MER - Könyvvizsgáló Cégek belső Minőségbiztosítási Szabályzata ajánlás:
<https://mkvk.hu/tudastar/mintaszabalyzatok>
- Pénzmosás szabályozás és minta szabályzat:
<https://mkvk.hu/szabalyozas/penzmosas/penzmosással-kapcsolatos-szabalyzatok>
- Pénzmosás azonosítás és szűrő rendszer:
https://mkvk.hu/szabalyozas/FATF_ellenorzes_20181011

Nem megfelelt eredmény legfőbb okai

Amennyiben az egyedi megbízás vizsgálata kapcsán a minőségellenőr arra a megállapításra jut, hogy a megbízás elfogadása és végrehajtása során a **függetlenségre, összeférhetlenségre, alkalmasságra, etikai követelményekre vonatkozó előírások nem teljesültek**, a helyszíni vizsgálatot az ellenőrzési kérdőív kitöltésével le kell folytatni azzal, hogy a minőségellenőrzés eredményéről, az egyes kérdésekre adott válaszok eshetőleges megváltoztatásáról az ellenőrzési dokumentáció, a zárójelentés és az ellenőrzött észrevétele alapján a bizottság dönt. Amennyiben a bizottság a vonatkozó kérdésre adott "NEM" választ megalapozottnak tartja, úgy a **minőségellenőrzés eredménye "Nem felelt meg" lehet.**

Amennyiben a minőségellenőrzés során megismert **dokumentumok nem támasztják alá a könyvvizsgálói jelentést és az abban rögzített könyvvizsgálói véleményt**, az értelmezhető válaszok összes darabszámának **35%-ával kell megnövelni a NEM válaszokat** (5.10. kérdés).

Az általános ellenőrzési kérdőív módosítása értelmében a kiválasztott területek valamelyikénél 4 vagy annál több NEM válasz az 5.10. kérdésre is NEM választ eredményez.

Könyvvizsgálói megbízás elfogadásának feltételei 2/1

- **Függetlenség:** fennáll-e a megbízás kapcsán a könyvvizsgáló, vagy a könyvvizsgáló cég függetlenségét veszélyeztető körülmény, vagy olyan közvetett függő helyzet, amely fenyegetettség a biztosítási intézkedések alkalmazásával sem hárítható el, vagy csökkenthető elfogadható szintűre. Ilyen eset például, amennyiben **a könyvvizsgáló tulajdonosa, jelentős hitelezője az általa vizsgált társaságnak, vagy közeli hozzátartozója a vezetőnek.**
- **Összeférhetetlenség:** fennáll-e a könyvvizsgáló, a könyvvizsgáló cég, illetve az etikai szabályzatban megjelölt egyéb természetes személy és gazdálkodó szervezet által nyújtott szakmai szolgáltatás vagy egyéb tevékenység, amely a könyvvizsgáló, könyvvizsgáló cég objektivitását, a könyvvizsgálói tevékenység megfelelő ellátását fenyegeti és a fenyegetettség elhárítása, vagy elfogadható szintűre való csökkentése nem lehetséges. Ilyen eset például, amennyiben **a könyvvizsgáló könyvelési szolgáltatást is nyújt az általa vizsgált társaságnak.**

Könyvvizsgálói megbízás elfogadásának feltételei 2/2

- **Alkalmasság:** amennyiben külön jogszabály rendelkezései alapján speciális minősítés szükséges az adott megbízáshoz, és **a megbízás elfogadásakor a könyvvizsgálónak, és a könyvvizsgáló cégnek is rendelkeznie kell a szükséges speciális minősítéssel.**
- **Etikai előírások:** a könyvvizsgáló olyan megbízást vállalhat el, amelynek képes az ellátására, így **megfelelő szakértelemmel rendelkezik, vagy hozzáférése van megfelelő szakemberekhez, emellett elegendő kapacitással rendelkezik a megbízás ellátásához.**

Könyvvizsgálói bizonyítékok 2/1

- A minőség-ellenőrzés során megítélésre kerül, hogy a bemutatott könyvvizsgálati dokumentumok elegendő és megfelelő bizonyítékot tartalmaznak-e és alátámasztják-e a könyvvizsgálói jelentést és az abban rögzített véleményt.
- Amennyiben erre a kérdésre IGEN a válasz egy pontnak számít, míg NEM válasz esetén a megbízás eredményének kiszámításakor az igen és nem válaszok összes darabszámának 35%-ával, növekszik NEM válaszok száma.
- Amennyiben a minőségellenőrzésnél kiválasztott kritikus, vagy jelentős területek kérdéseinek többségénél NEM válasz születik, ez a körülmény a fenti kérdésre is NEM választ eredményez.
- A könyvvizsgálói vélemény kialakításához szükséges minden könyvvizsgálati bizonyítékot a jelentés dátumáig szükséges beszerezni, valamint az elvégzett munka áttekintésének is eddig az időpontig kell megtörténni, ezt követően a dokumentáció lezárásáig csak annak rendezésére van lehetőség.

Könyvvizsgálói bizonyítékok 2/2

- Amennyiben az eredetileg tervezett eljárások nem vezetnek eredményre, vagy nem hatékony azokat elvégezni, akkor a könyvvizsgáló választ-e másik alternatív eljárást, amely ugyanolyan erős bizonyítékot ad.
- Ha a készletek kritikus, vagy jelentős terület, ennek ellenére a könyvvizsgáló nem vett részt az év végi fizikai leltározáson, végzett-e megfelelő alternatív eljárásokat a készletállomány és a készletérték mérlegfordulónapi értékének alátámasztására.
- Külső megerősítések (egyenlegközlők) alkalmazása esetén azok kiértékelésénél figyelemmel voltak-e a nem megbízható válaszok, illetve vissza nem érkezett válaszok esetén a végrehajtott eljárások hatékonyságára, szükség esetén a könyvvizsgáló végzett-e alternatív eljárásokat az adott egyenleg alátámasztására.

Konzekvens dokumentáció

- A kockázatbecslés -> könyvvizsgálati eljárások -> megállapítások dokumentálása legyen azonos az audit bizottsági jelentésben, vezetői levélben, dokumentációban. Értékelni kell a megállapítások hatását a könyvvizsgálói jelentésre.
- Világos kapcsolat legyen a kapcsolat a könyvvizsgálati kockázatok és a könyvvizsgálati eljárások között, a következtetések egyértelműen levezethetők legyenek a könyvvizsgálati eljárásokból.
- Ezeket konszolidált beszámoló esetén az egész csoportra vonatkoztatni kell.
- IFRS beszámoló esetén nagy a hangsúly a beszámoló minőségén.
- Akkor lehet sokaságra vonatkozó következtetést levonni, ha vagy statisztikai alapon történik a mintaválasztás, vagy megfelelő lefedettséget ér el a könyvvizsgáló.
- Azonosított hiba esetén változik a könyvvizsgálati kockázat, változtatni kell az eljárásokon is. Mintavételes eljárás esetén a hibát ki kell vetíteni a sokaságra. Értékelni kell az azonosított hibák hatását a könyvvizsgálói jelentésre.

Leggyakoribb hiányosságok – megbízás elfogadása

- Ügyfél elfogadására vonatkozó adatlapot a szerződéskötést követően töltötték ki.
- Nem az a cég adta ki a könyvvizsgálói jelentést, aki elfogadta a megbízást.
- A cégnek nincs speciális minősítése, csak a könyvvizsgálónak.
- A könyvvizsgáló olyan megbízást fogad el, amihez nem rendelkezik megfelelő szakértelemmel, vagy kapacitással.

Leggyakoribb hiányosságok – tervezés-kockázat becslés

- Az ügyfél üzleti tevékenysége és az ágazati szabályozási körülmények felmérése alapján jelentős (csalási) kockázat lett azonosítva, mely nem lett könyvvizsgálati eljárásokkal csökkentve.
- Nem terveztek alapvető vizsgálati eljárásokat jelentős számlaegyenlegekhez, forgalomhoz, bemutatáshoz (pl. adott garancia).
- A könyvvizsgálati munkaprogram túl általános volt, nem volt kellően ügyfél specifikus.
- A belső ellenőrzési rendszerek működésének felmérését nem dokumentálták, ennek ellenére hatékonynak minősítették.
- A belső ellenőrzési rendszer felmérése során a könyvvizsgáló az üzleti tevékenység folyamatait áttekintette, de kontrollpontokat nem állapított meg, kontroll tesztek nem végzett.

Leggyakoribb hiányosságok – bizonyíték gyűjtés

- A nyitó adatok ellenőrzésének tényét elmulasztották dokumentálni első könyvvizsgálat esetén.
- Az ellenőrzés során bemutatott dokumentáció nem tartalmazta a fordulónap utáni események vizsgálatát, valamint a vállalkozás folytatása elvének teljesülésének vizsgálatát.
- Azonosított csalás esetén nem történt bizonyíték gyűjtés a csalás beszámolóra gyakorolt hatásának azonosítására.

Leggyakoribb hiányosságok – áttekintés

- A végleges beszámolóban annyi változás volt az előzetes beszámolóhoz képest, hogy az eredetileg tervezett eljárások nem adnak elegendő bizonyítékot.
- Nem történt meg az összes MER szerinti áttekintés a jelentés kibocsátásáig.
- Nem került az összes azonosított hiba összegyűjtésre (az asszisztens nem szólt).
- Javított hiba miatt korlátoztak.

Leggyakoribb hiányosságok – jelentéskészítés

- A dokumentáció minősített véleményt támaszt alá, a könyvvizsgáló tiszta jelentést adott.
- A könyvvizsgáló figyelemfelhívást tett arra, amire korlátozni kellett volna.
- Nem pontos, nem egyértelmű szövegezés, példa a jó szövegre:
„Felhívjuk a figyelmet a kiegészítő melléklet X pontjára, amely jelzi, hogy (bizonytalanság leírása). Ahogyan az a kiegészítő melléklet X. pontjában szerepel, ezek az események vagy feltételek azt jelzik, hogy lényeges bizonytalanság áll fenn, amely jelentős kétséget vethet fel a Társaságnak a vállalkozás folytatására való képességével kapcsolatban. Véleményünk nincs minősítve ennek a kérdésnek a vonatkozásában.”

Leggyakoribb hiányosságok – MER

- Az ellenőrzöttek szabályzata nem tért ki a könyvvizsgáló cég működési jellemzőire, csak az általános előírásokat ismertet. Nem tartalmazta a szabályzat az ügyfél elfogadás/meghosszabbítás rendjét, hogy asszisztensek bevonására van-e lehetőség, mikor kell külső szakértőt pl. IT szakértőt bevonni.
- Az ellenőrzött nem a szabályzatban írt gyakorlatot alkalmazza.
- Több könyvvizsgáló dolgozik a cégben és mindenki a saját gyakorlatát alkalmazza.

Leggyakoribb hiányosságok – PMT

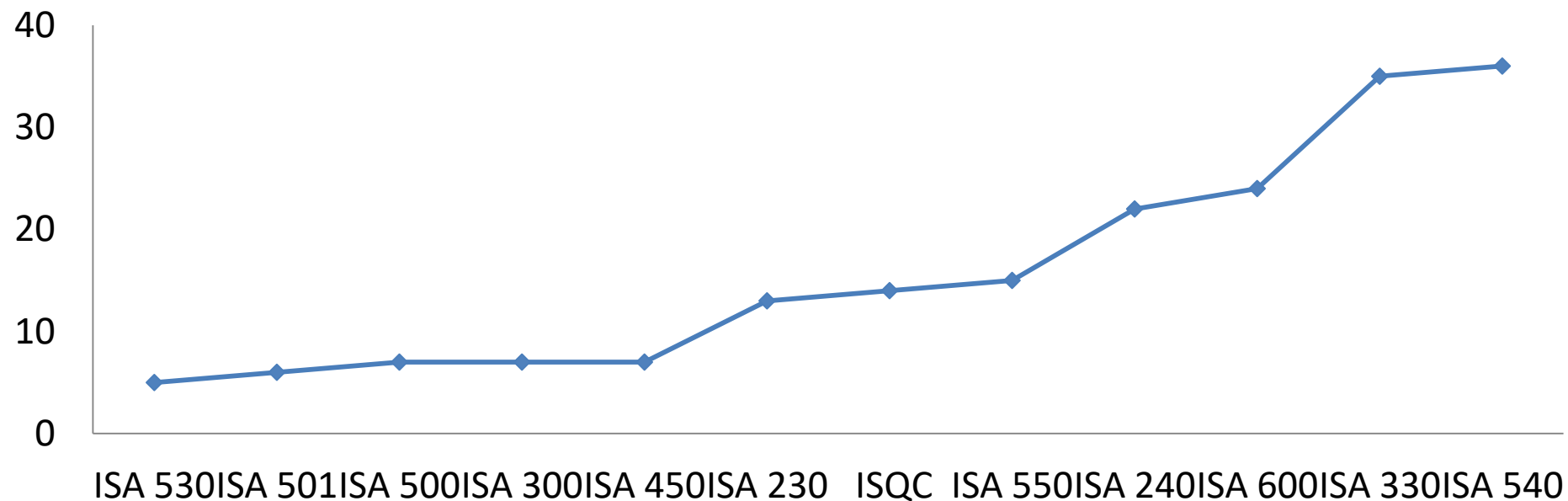
- Nem álltak rendelkezésre ügyféldosszié(k) és a kapcsolódó könyvvizsgálatra vonatkozó szerződések, valamint az ügyfél-átvilágítási intézkedések elvégzését igazoló azonosítási adatlapok és igazolványok, vagy csak lejárt igazolványok állnak rendelkezésre.
- Nem álltak rendelkezésre a személy kijelölését és megfelelő bejelentését igazoló dokumentumok, vagy aki be van jelentve elment a cégtől.
- A szolgáltató az ellenőrzés során az ügyfél nyilvántartását nem tudta bemutatni.
- A szolgáltatónál nem álltak rendelkezésre olyan dokumentumok, amelyek a Kit.-nek és a kamarai útmutatónak megfelelő szűrőrendszer működtetését alátámasztaná (Kit. 3. § (6); Útmutató V. fejezet).

• https://mkvk.hu/szabalyozas/FATF_ellenorzes_20181011

Pmt.: a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvényben

Kit.: az Európai Unió és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról szóló 2017. évi LII. törvény

2019. ÉVI EGYEDI MINŐSÉGELLENŐRZÉSEK - LEGGYAKRABBAN ELŐFORDULÓ "NEM" VÁLASZOK

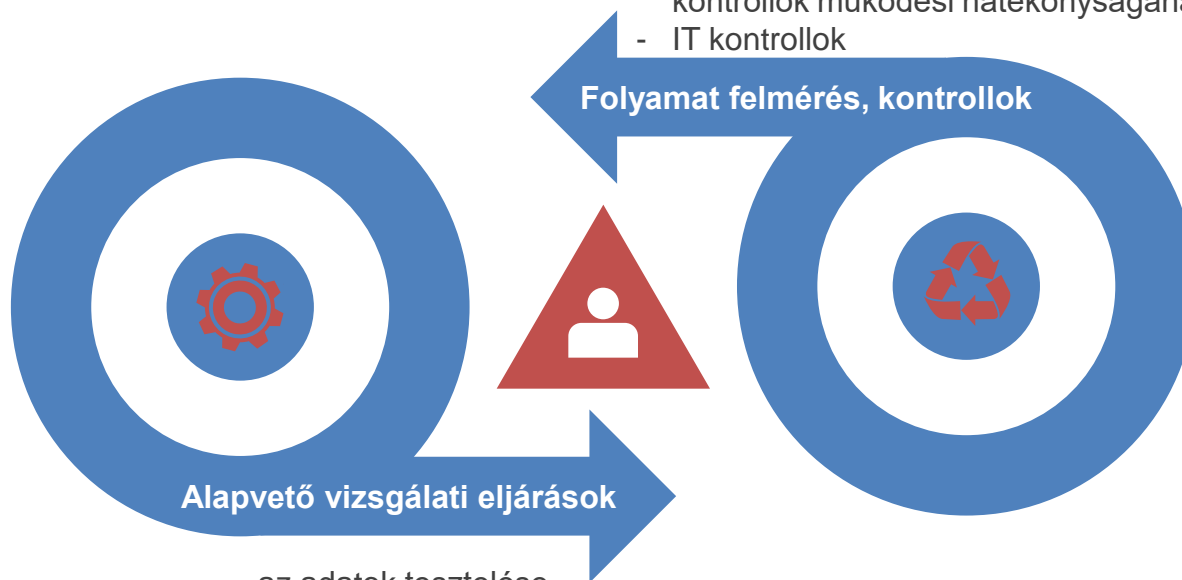
Számviteli becslések

- Input adatok pontosságának és teljességének ellenőrzése
- Kockázatbecslési eljárás
- Vezetés elfogultságára utaló jelek azonosítása (előző évi becslések visszamérése).
- Ésszerűség vizsgálat, jelentős becslések újraszámítása
- Szükség esetén külső szakértő igénybevétele
- Külső szakértő igénybevétele esetén a szakértő kompetenciájának vizsgálata, általa alkalmazott jelentős feltételezések áttekintése.

A könyvvizsgáló válasza a becsült kockázatokra –

ISA 330

- Kulcs folyamatok megismerése, kontrollok azonosítása, kontrollok működési hatékonyságának tesztelése
- IT kontrollok

- az adatok tesztelése
- alapvető elemző eljárások (reasonable teszt)
- mutatószámok számítása, trendek elemzése

Csoportok könyvvizsgálatának általános kérdései

01

Mit értünk csoport alatt?

02

Group auditor vs. komponens auditor
Csoport kialakítása, annak visszaigazolása

03

Számviteli politikák

04

Konzolidációs lépések auditja

Csalás kockázata

- Kockázatbecslési eljárás pl. csalási háromszöggel
- Manuális könyvelési tételek vizsgálata ellenőrzöttség és indokoltság szempontjából
- Bevételek vizsgálata létezés szempontjából
- Talált csalási események megfelelő kezelése: kockázat emelkedésének lekötése, könyvvizsgálói jelentésre gyakorolt hatás figyelembe vétele

THE FRAUD TRIANGLE

A csalási háromszög

- az ösztönzést/nyomást a várt cél elérésére
- a felismert lehetőséget (belső kontrol felülírható)
- a tett igazolását (némelyek képesek megindokolni)

Pressure
Motivation or Incentive to
Commit Fraud

Rationalization
Justification of Dishonest
Actions

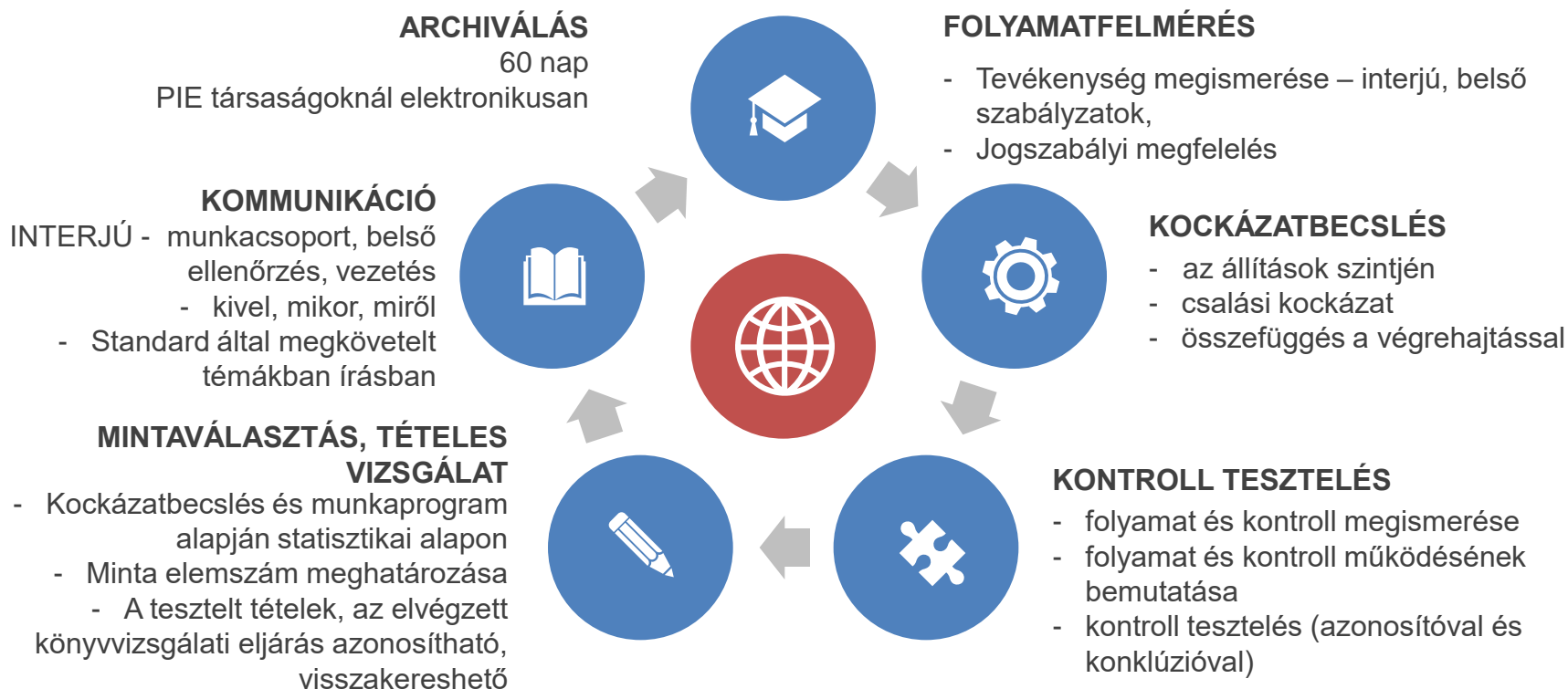
The Fraud Triangle by Donald R. Cressey

Egyetlen elem előfordulása önmagában nem jelent magas csalási kockázatot, azt az elemek összességében kell értékelni.

Amennyiben magas a csalás kockázata, specifikus eljárásokat kell tervezni.

DOKUMENTÁLÁS

- a könyvvizsgálati dokumentáció alapján egy független könyvvizsgáló megértheti-e a könyvvizsgálati eljárásokat?

EGYEDI MEGÁLLAPÍTÁSOK

Számviteli becslések, beleértve a valós érték ellenőrzését

ésszerűség vizsgálat
alapadatok pontosságának és teljességének ellenőrzése
kockázatbecslési eljárás
vezetés elfogultságára utaló jelek

Kockázatbecslés, csalás

Csalási kockázat
JET teszt
Kockázatok azonosítása, becslése

Bevételek

összetett szerződésekből származó bevétel elszámolása
csalás kockázatának nem megfelelő felmérése
bevételek megfelelő időszakban történő elszámolása (cut-off)

IT audit

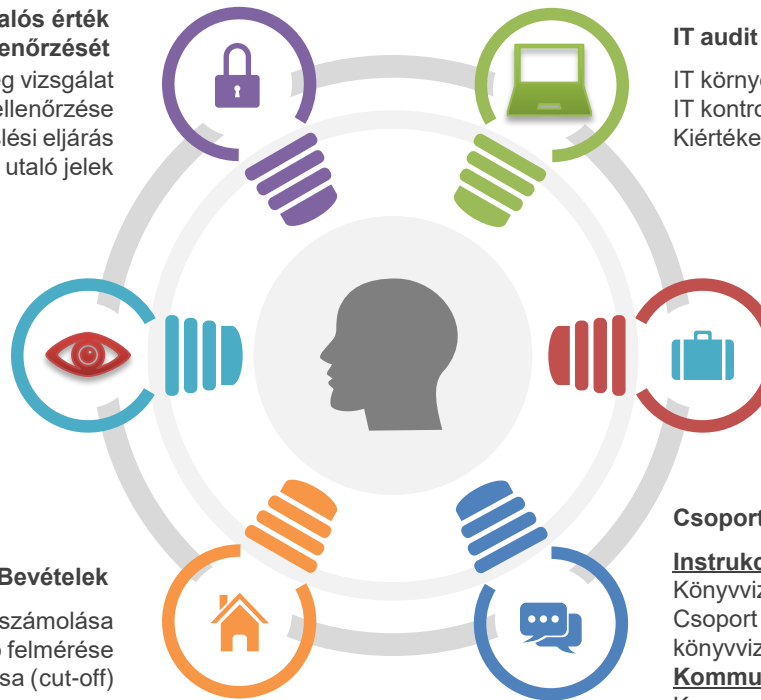
IT környezet felmérése
IT kontrollok azonosítása, tesztelése
Kiértékelés

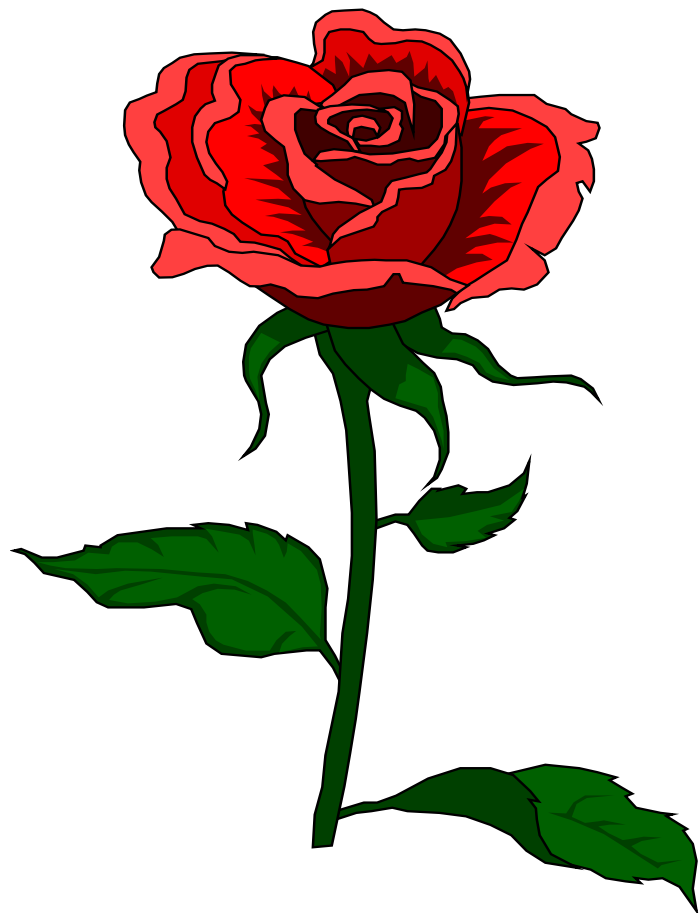
Mintavétel

Mintavételezési eljárási hiba
Nem elegendő a minta mérete
Minta összetétele elfogult és/vagy nem reprezentatív
Minta kiterjesztése

Csoport könyvvizsgálat

Instrukció kidolgozásának elmulasztása
Könyvvizsgálati hatókör meghatározása
Csoport könyvvizsgálati lényegesség és a komponens könyvvizsgálónak allokált lényegesség
Kommunikáció
Komponens könyvvizsgáló munkájában való részvétel
Komponens könyvvizsgáló által azonosított problémák megismerése, és kezelése

Köszönöm szépen a figyelmet!